

LESSKIMUN 2018

NIÐURSTÖÐUR ÚR LESSKIMUN Í 2.BEKK Í
GRUNNSKÓLUM REYKJAVÍKUR VORIÐ 2018

Ásgeir Björgvinsson
Guðrún Edda Bentsdóttir
Október 2018

EFNISYFIRLIT

Inngangur	3
Aðferð.....	5
Niðurstöður.....	7
Samantekt.....	14
Nýting niðurstaðna.....	15
Heimildaskrá	17

INNGANGUR

Tilgangur þeirrar lesskimunar sem þessi skýrsla fjallar um, er að fá heildarmynd af lestrargetu nemenda í Reykjavík við lok 2. bekkjar og gera kennurum og skólum kleift að setja sér markmið um framfarir nemenda með samanburði við stærri heild. Þannig er æskilegt að nota niðurstöður lesskimunarinnar sem tæki í árangursstjórnun í lestri sem tekur mið af stöðu og árangri hvers nemanda. Einnig er tilgangurinn að móta viðmið til að nota við ákvörðun um sérkennslu í lestri við upphaf 3. bekkjar og nýta þannig mannafla og fjármagn til sérkennslu sem best.

MIKILVÆGT AÐ FYLGJAST MEÐ FRAMFÖRUM

Í stefnu og starfsáætlun skóla- og frístundasviðs Reykjavíkurborgar 2017 er málþroski, læsi og lesskilningur í leik- og grunnskólum einn af fimm umbótaþáttum sviðsins. Læsi er einn af grunnþáttum menntunar í sameiginlegri aðalnámskrá fyrir leik-, grunn- og framhaldsskóla frá 2011. Í aðalnámskrá grunnskóla – greinasviðum frá 2013 segir um nám og kennslu í lestri og bókmenntum (bls. 99): „Góð lestrarfærni er undirstaða ævináms og þess að geta aflað sér upplýsinga sem gera kleift að taka virkan þátt í lífi og menningu þjóðarinnar. Leita þarf allra leiða til þess að bæta stöðu þeirra nemenda sem að einhverjum ástæðum gengur illa að læra að lesa og grípa þarf inn í sem allra fyrst“. Skóla- og frístundaráð samþykkti árið 2015 tillögur fagráðs um læsi þar sem m.a. er gert ráð fyrir að markvisst sé fylgst með framförum grunnskólanemenda í umskráningu, lesfimi og lesskilningi svo hægt sé að aðlagja kennsluna að þörfum einstakra nemenda og grípa til aðgerða ef framfarir láta á sér standa. Ætlast er til að skólar geri áætlun um viðbrögð við niðurstöðum úr lesskimunarprófum, sem felist m.a. í gerð einstaklingsáætlana um lestrarnám þeirra nemenda sem þess þurfa skv. ákveðnum viðmiðum.

Til þess að skólar geti sett sér markmið um framfarir hvers einstaks nemanda, þarf að liggja fyrir hver staða nemandans er í samanburði við stóran hóp og almenn viðmið um hvað nemendur í ákveðnum árgangi eigi að hafa tileinkað sér. Skimun sem þessi er leið til að setja slík viðmið og móta stefnu á grunni þeirra. Með skimunarprófum er afmarkaður sá hópur nemenda sem þarfnast aðstoðar á tilteknu námssviði eða námsgrein. Skólastjórnendur geta séð hvar nemendur standa og á grunni þeirra upplýsinga, mótað lestrarstefnu skólans. Kennarar geta nýtt sér skimunina til að móta sér áætlun fram í tímann um vinnuna í bekknum með hverjum og einum nemanda. Þá getur hver nemandi, í samvinnu við kennara sinn og foreldra, mótað sér markmið til skemmri eða lengri tíma á grunni upplýsinga um stöðu sína.

Reykjavíkurborg nýtir sér aðferðir stefnumiðaðs árangursmats og að geta lesið sér til gagns við lok 2. bekkjar, er einn af mælikvörðum þess. Skólayfirvöld í borginni hafa bæði sett sér lestrarstefnu fyrir grunnskóla og læsisstefnu fyrir leikskóla borgarinnar þar sem áhersla er á læsi í víðu samhengi og samfellu í þjálfun og kennslu máls og læsis frá leikskóla til grunnskóla.

SÉRKENNSLA FYRIR ÞÁ SEM ÞESS ÞURFA

Einn meginhvatinn að reglubundinni lesskimun í 2. bekk grunnskóla í Reykjavík voru niðurstöður úr ítarlegri könnun á sérkennslu í grunnskólum Reykjavíkur sem gerð var á árunum 1998–1999. Þar kom fram að áhersla í sérkennslu í lestri væri ekki á yngstu árgangana og að viðmið skorti um val á nemendum í sérkennslu (Sérkennsla í grunnskólum Reykjavíkur: Könnun á fjölda nemenda, ástæðum og framkvæmd, 2000). Niðurstöður úr lesskimun að vori í 2. bekk sem hér liggja fyrir eru liður í þeirri viðleitni að þróa viðmið um val á nemendum í sérkennslu í lestri við lok 2. bekkjar og upphaf 3. bekkjar.

Í sérkennslukönnun sem gerð var árið 2005 kom fram að hlutfallslega flestar sérkennslustundir í lestri væru í 2.-4. bekk. Þetta þótti benda til þess að skólar væru nú að bregðast við niðurstöðum lesskimunar í 1. og 2. bekk með því að beina sérkennslu í lestri að yngri árgöngum (Sigurbjörg J. Helgadóttir o. fl., 2006). Sérkennslukönnun frá 2010 sýndi að sú þróun hefur haldið áfram þar sem mest áhersla nú er á sérkennslu í lestri á yngsta stigi og á miðstigi (Hildur B. Svavarsdóttir o.fl., 2011).

AÐFERÐ

TÆKI

Tækið sem notað er til að meta lestrarfærni nemenda heitir *Læsi, lestrarskimun í 1. og 2. bekk*. Prófið var þýtt og staðfært úr norsku af Guðmundi B. Kristmundssyni og Þóru Kristinsdóttur. Prófið kom út árið 2000 hjá Námsgagnastofnun sem sér um dreifingu þess til skóla. Áður hafði það verið forprófað í 1. og 2. bekk í maí 1999.

Þessi skýrsla hefur að geyma niðurstöður vegna lesskimunar í 2. bekk en *Læsi, lestrarskimun í 2. bekk* hefur að geyma tvö prófhefti fyrir þann aldur. Eingöngu hefur verið unnið úr prófþáttum heftis 2 ásamt viðhorfaspurningum úr hefti 1. Prófþættirnir í hefti 2 kanna fyrst og fremst lesskilning nemenda og mynda þá heild sem kölluð er *lesskimun* í skýrslunni. Prófþættirnir eru fimm og eftirfarandi:

- 1) *lesa setningar og velja mynd,*
- 2) *hlusta og svara,*
- 3) *velja orð út frá samhengi,*
- 4) *lesa og svara spurningum og*
- 5) *lesa fyrirmæli og framkvæma.*

Hver prófþáttur samanstendur af ákveðnum fjölda atriða en samtals telja þættirnir 46 atriði. Í samráði við íslenska höfunda prófsins var í upphafi sett það viðmið að nemandi sem getur leyst a.m.k. 65% atriðanna telst geta lesið sér til gagns. Það eru um 30 atriði af þeim 46 sem prófið metur. Geti nemandi leyst á bilinu 50-64% af prófinu, sem eru á bilinu 23-29 atriði, telst nemandinn vera við það að ná tókum á lestrinum. Nái nemandi hinsvegar ekki 50% árangri, þ.e. geti leyst 0-22 atriði á prófinu, telst hann þurfa á sérstökum stuðningi í lestri að halda.

Ástæða þess að unnið er úr niðurstöðum viðhorfaspurninga er að oft er fylgni er á milli viðhorfa nemenda til lesturs og árangurs þeirra í lesskimun. Eftir því sem viðhorf nemenda eru jákvæðari því betri er árangurinn.

ÞÁTTTAKA

Allir almennir grunnskólar og sjálfstætt starfandi skólar í Reykjavík voru beðnir að senda inn niðurstöður 2. heftis lesskimunarinnar *Læsi* ásamt svörum við viðhorfaspurningum í 1. hefti. Skimunin var lögð fyrir í apríl 2018 og að þessu sinni tóku allir almennir grunnskólar með 2. bekk þátt í lesskimuninni en þeir eru 31 talsins. Þar að auki tóku 3 af 5 sjálfstætt starfandi skólum með 2. bekk, þátt í skimuninni. Heildarfjöldi skólanna sem þátt tóku var því 34 af 36 skólum með 2. bekk. Árin 2014-2016 sendu sömu 34 skólarnir inn niðurstöður, tveir þessara sendu ekki inn niðurstöður árið 2017.

Langflestir nemendanna svöruðu bæði lesskimun og viðhorfaspurningum. Samtals svöruðu 1.514 nemendur lesskimun og 1.435 svöruðu viðhorfaspurningum. Fjöldi nemenda sem svaraði lesskimun jafngildir tæpum 93% af 2. bekkingum í öllum almennum og sjálfstætt reknum grunnskólum Reykjavíkur vorið 2018. Hlutfallið 2018 er um 6 prósentustigum hærra en árið

2017 en um 1 prósentustigi lægra en árin 2013-2016 sem voru metár hvað þátttöku varðar. Í þeim skólum sem sendu inn niðurstöður, þreyttu rúm 95% nemenda skimunina. Af nemendum sem svöruðu lesskimuninni nú eru stúlkur 744 og drengir 723¹.

FRAMKVÆMD

Lesskimunarprófið var lagt fyrir nemendur á skólatíma. Gert var ráð fyrir að viðhorfaspurningar væru lagðar fyrir í febrúar en lögð áhersla á að lesskimunin væri alls staðar lögð fyrir í apríl. Deildarstjórar sérkennslu voru beðnir að hafa umsjón með framkvæmd prófsins og að koma gögnum til úrvinnslu á skóla- og frístundasvið sem fyrst eftir fyrirlögn og eigi síðar en í lok maí. Umsjónarkennarar hvers bekkjar sáu um fyrirlögn og skráningu á sérstakt eyðublað.

ÚRVINNSLA

Í þessari heildarskýrslu er fyrst og fremst gerð grein fyrir niðurstöðum fyrir borgina í heild en einnig á milli borgarhluta, á milli kynja og á milli skóla. Hver skóli fær síðan skýrslu þar sem fjallað er sérstaklega um niðurstöður viðkomandi skóla.

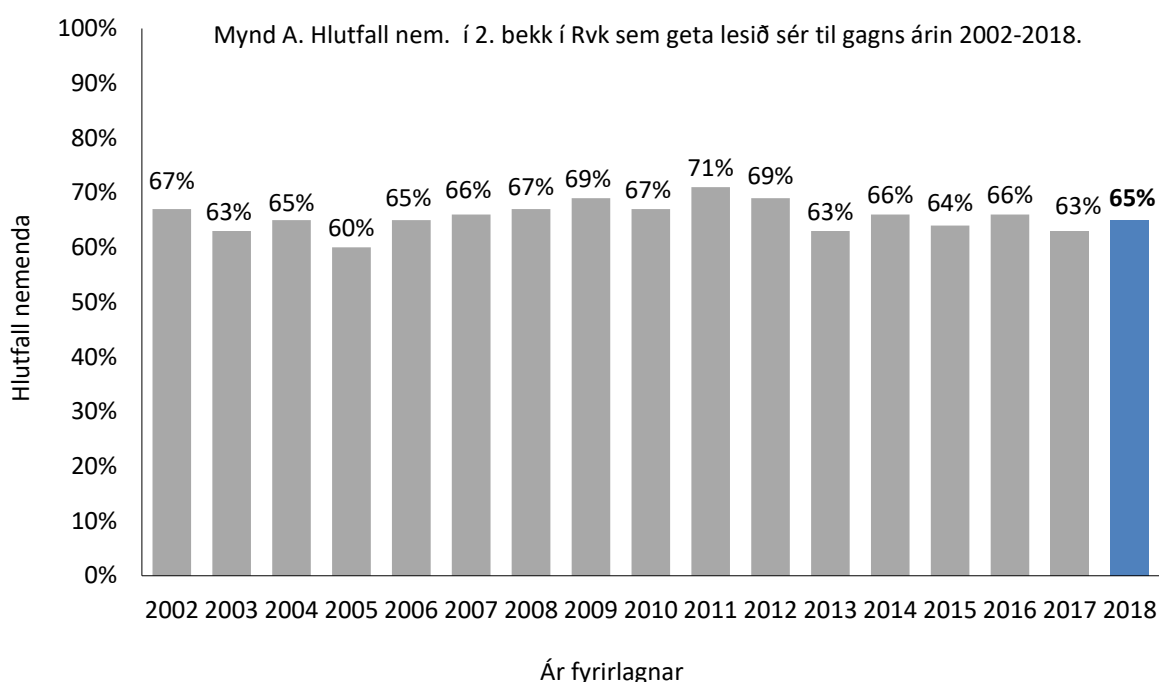
Í skýrslunni eru niðurstöður settar fram í myndum, texta og einni töflu. Mest áhersla er lögð á *hlutfallsárangur* nemenda í lesskimuninni, þ.e. það hlutfall sem nemendur ná að leysa af prófatriðunum 46. Í skýrslunni er hlutfallsárangurinn þó til einföldunar kallaður *árangur*. Meðaltöl hópa eins og árganga, skóla, kynja og borgarhluta vegna hlutfallsárangurs, eru í skýrslunni kölluð *meðalárangur*. Í niðurstöðum vegna viðhorfaspurninga er notað meðaltal.

¹ Í 47 tilvikum voru ekki upplýsingar um kyn nemenda.

NIÐURSTÖÐUR

LESSKIMUN

Lesskimunin vorið 2018 er sú sautjándi í röðinni². Meginniðurstaðan er sú að 977 nemendur af 1.514, eða tæplega 65% nemenda, ná a.m.k. 65% árangri á prófinu. Þessir nemendur teljast því samkvæmt skilgreiningu geta lesið sér til gagns. Nemendur sem ekki ná 65% árangri á lesskimunarprófinu eru 537 eða rúm 35%. Á mynd A má sjá hlutfall nemenda sem nær því viðmiði að geta lesið sér til gagns vorið 2018, samanborið við lesskimanir áranna 2002-2017. Á myndinni sést að þegar námunnað er að heilli tölu er hlutfall nemenda árið 2018 sem les sér til gagns, 2 prósentustigum hærra árið 2018 en árið 2017³.

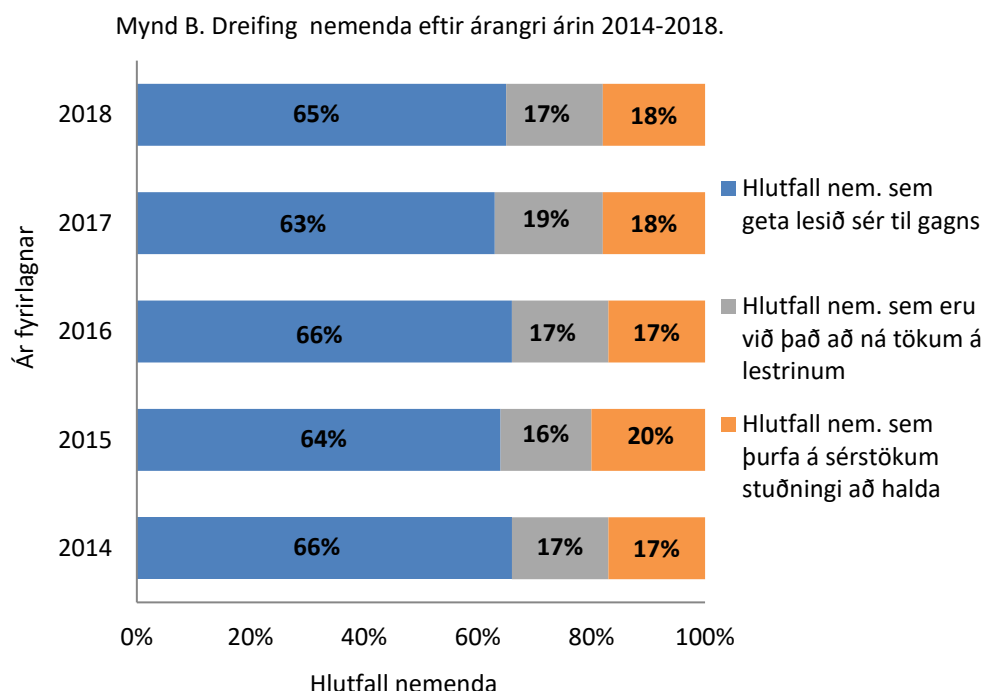
Mynd B sýnir stærð nemendahópa eftir því hvaða árangri nemendur náðu í lesskimuninni árin 2014-2018. Á myndinni er nemendahópnum skipt í þrjá hópa: nemendur sem ná 65% árangri og geta lesið sér til gagns, nemendur sem ná 50-64% árangri og eru við það að geta lesið sér til gagns og nemendur sem ná 0-49% árangri en þeir þurfa líklega á sérstökum stuðningi að halda í lestri.

Hópurinn sem nær 50-64% árangri árið 2018 er rúm 17% af öllum þátttakendum í skimuninni og telur 265 nemanda. Þessi hópur er svipaður og árin fjögur þar á undan. Hópurinn sem ekki nær helmingarárangri (0-49% árangur) er 18% árið 2018 og telur nú 272 nemendur. Þetta

² Allar skýrslur vegna lesskimana eru aðgengilegar á heimasíðu skóla – og frístundasviðs hér <https://reykjavik.is/utgefing-efni-skola-og-fristundasvid>.

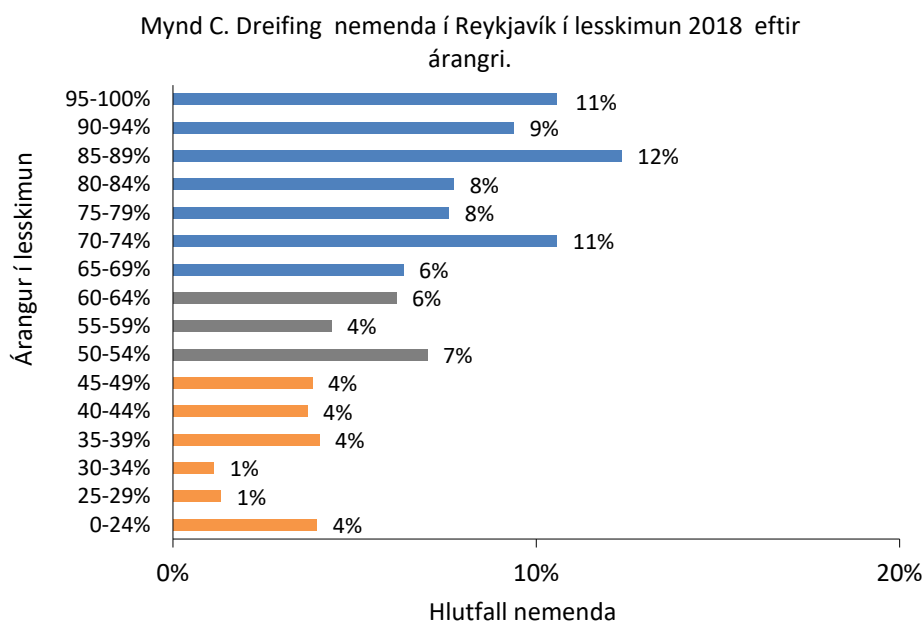
³ Nánari greining á þessum hlutföllum er á mynd C síðar í skýrslunni.

hlutfall er það sama og árið 2017 og almennt sýnir mynd B lítinn mun á þeim 5 árgöngum sem þreytt hafa lesskimunina árin 2014-2018.

Á mynd C má sjá nánari greiningu á þeim árangri sem nemendur í Reykjavík ná árið 2018 þar sem tölurnar hægra megin við súlurnar segja til um hlutfall nemenda með tiltekinn árangur.

Efstu sjö súlurnar sem eru bláar sýna hópa eftir árangri sem er yfir 65% viðmiðinu og gráu súlurnar þrjár sýna hópa sem nær 50-64% árangri og er við það að ná tökum á lestrinum. Neðstu súlurnar sex sem eru appelsínugular sýna hópa sem líklega þurfa á stuðningi að halda í stærðfræði. Um 11% nemendahópsins hafa náð mjög góðu valdi á lestri í 2. bekk, þ.e. ná 95-100% árangri. Um 4% nemenda nær árangri á bilinu 0-24% sem þýðir að þeir ná ekki að leysa a.m.k. fjórðung skimunarinnar. Litlar breytingar eru á milli áranna 2018 og 2017 hvað varðar alla hópa á mynd C.

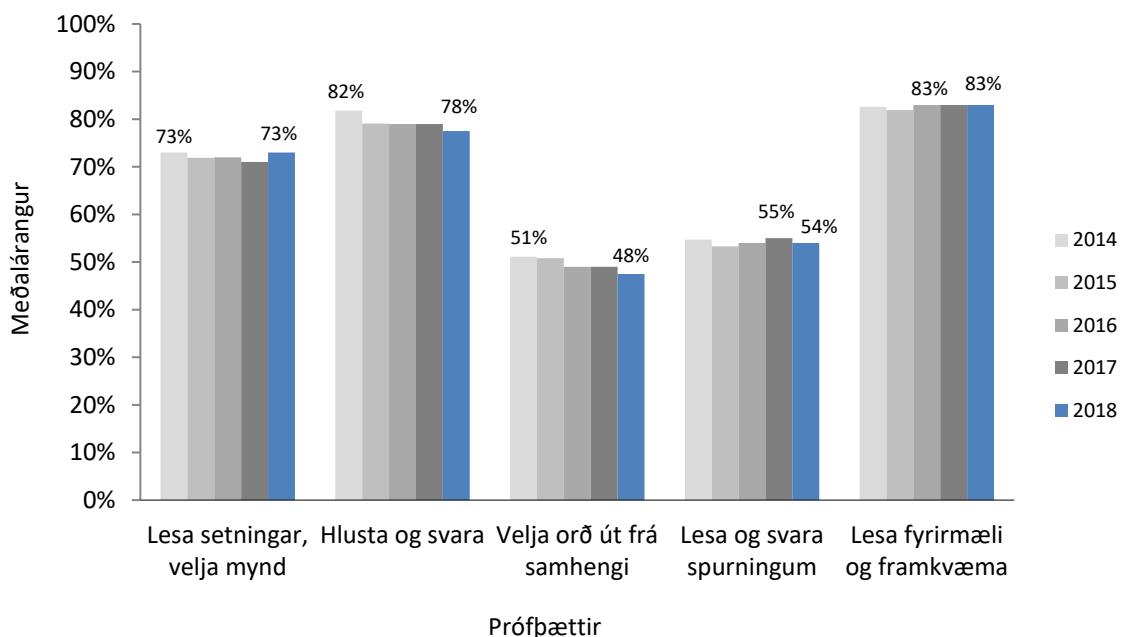

Í töflu 1 má sjá meðalárangur í Reykjavík og í skólum með hæsta og lægsta meðalárangur í hverjum prófþætti lesskímunar árið 2018. Hæsta mögulegan stigafjölda fyrir hvern prófþátt má sjá í sviga eftir nafn tiltekins þáttar. Hæsti meðalárangur í einstökum skóla fyrir alla prófþættina fimm samtals er 80,7%. Lægsti meðalárangurinn er 55,5%.

Tafla 1. Meðalárangur í Reykjavík og í skólum með hæsta og lægsta meðalárangur, í hverjum prófþætti árið 2018.							
		Lesi setningar, velja mynd (23)	Hlusta og svara (2)	Velja orð út frá samhengi (6)	Lesi og svara spurningum (5)	Lesi fyrirm.og framkv. (10)	Samtals (46)
Reykjavík	Meðalárangur	73,0%	77,5%	47,5%	54,0%	83,0%	70,0%
Skólar							
	Hæsti meðalárangur	85,8%	97,3%	66,7%	72,5%	98,7%	80,7%
	Lægsti meðalárangur	54,7%	56,5%	21,9%	34,8%	67,0%	55,5%

Meðalárangur í einstökum prófþáttum lesskímunarinnar fyrir árin 2014-2018 má sjá á mynd D⁴. Lítill munur er á milli ára í flestum þáttunum en árangurinn í *hlusta og svara* og *velja orð út frá samhengi* hefur farið nokkuð lækkandi frá árinu 2014.

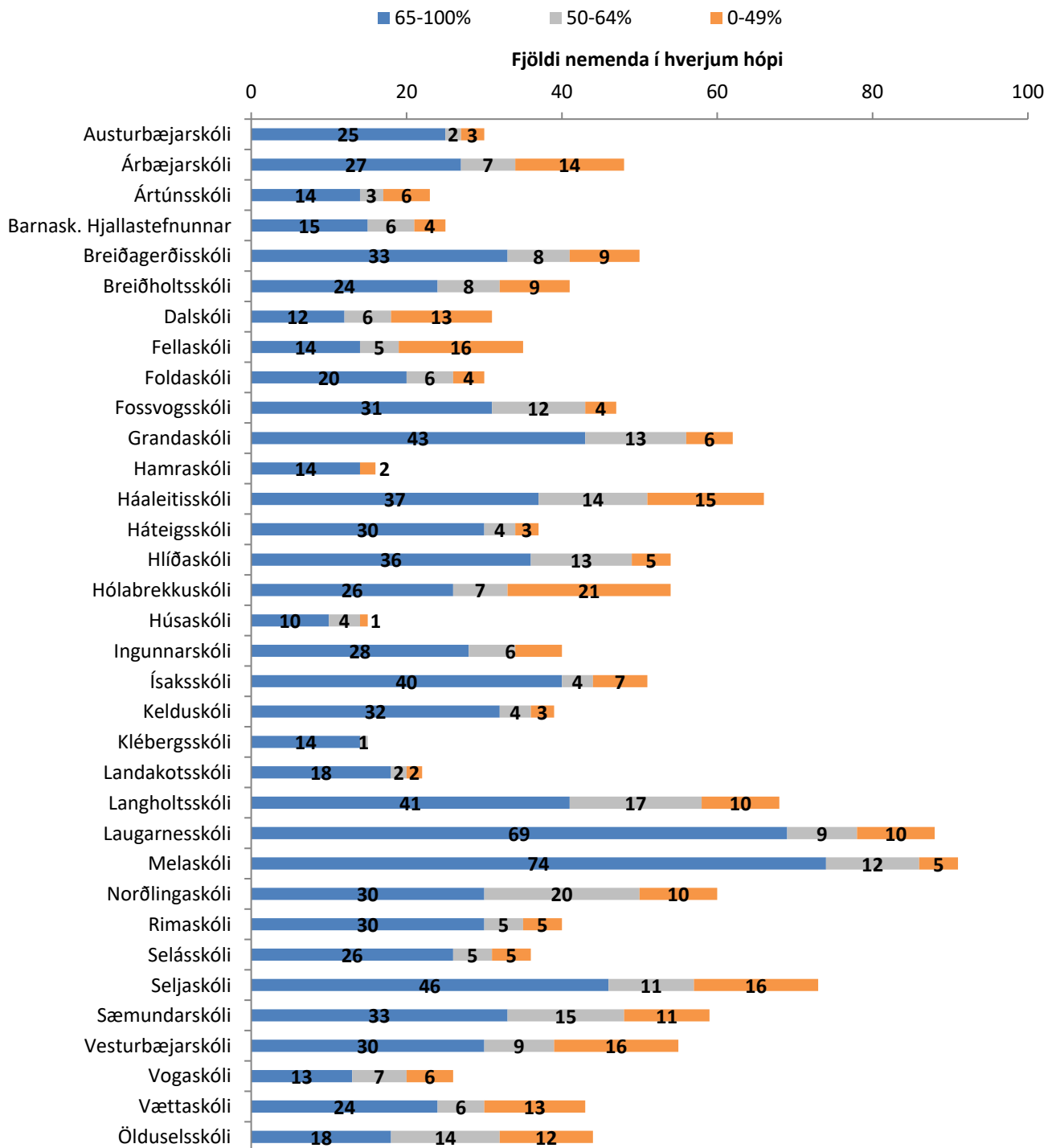
Mynd D. Meðalárangur í Rvk. í einstökum prófþáttum lesskímunar árin 2014-2018.

⁴ Á myndinni eru til einföldunar eingöngu sýnd hæsta gildi tímabilsins sem og ársins 2018.

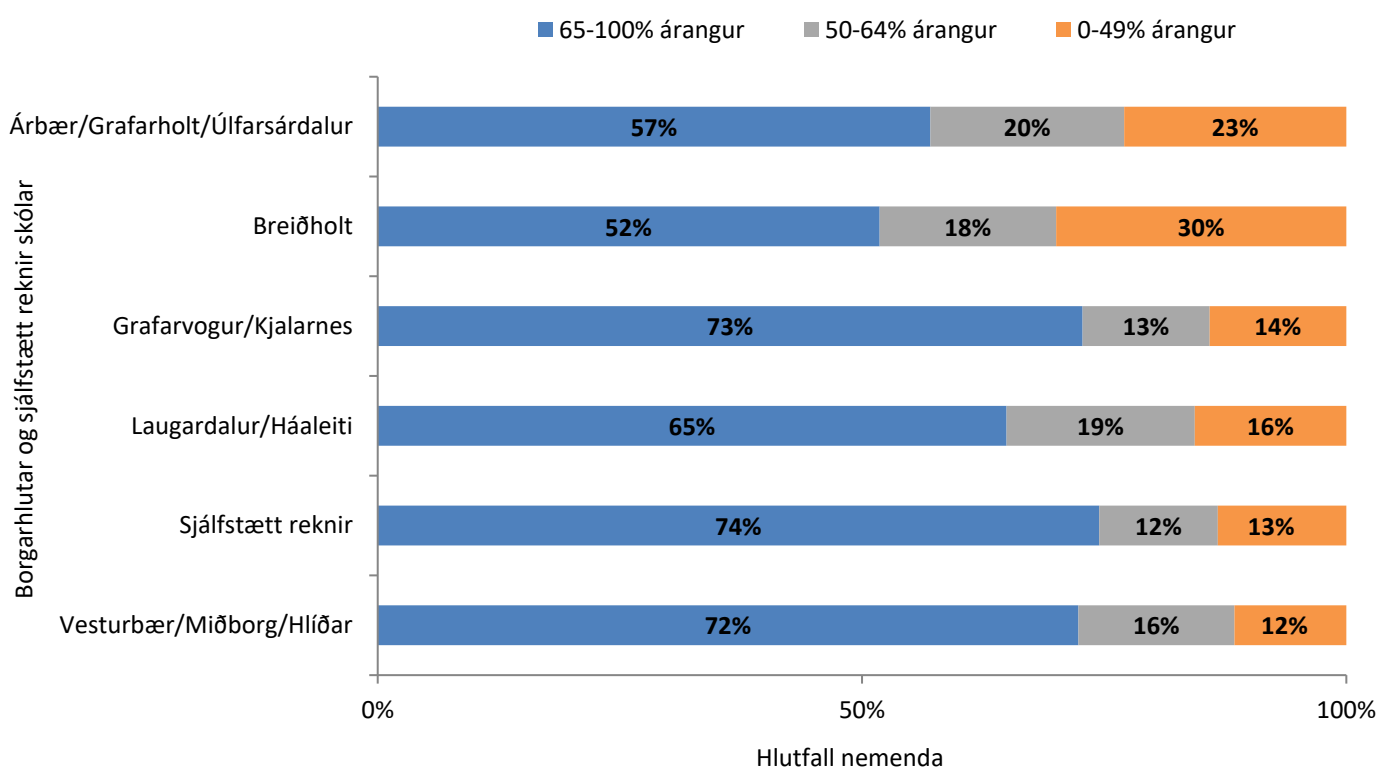
Mynd E sýnir niðurstöður hvers skóla fyrir sig. Hér er nemendum skipt upp í sömu hópa og á mynd B en gildi myndarinnar sýna fjölda nemenda en ekki hlutföll. Í þeim skóla þar sem fæstir tóku þátt í skimuninni voru nemendur 15 en 91 í þeim skóla þar sem þeir voru flestir. Í miklum minnihluta tilvika er marktækur munur á milli skóla.

Mynd E. Dreifing nemenda eftir árangri og skólum árið 2018.

Á mynd F má sjá sömu hópaskiptingu og á mynd B en núna eftir borgarhlutum og þar sem gildi sýna hlutföll. Þó eru sjálfstætt reknu skólarnir þrír teknir út úr sínum borgarhlutum og mynda stakan hóp⁵. Sjálfstætt reknu skólarnir er sá hópur þar sem hlutfallslega flestir geta lesið sér til gagns en í Vesturbæ/Miðborg/Hlíðum þurfa hlutfallslega fæstir á sérstökum stuðningi að halda. Af borgarhlutunum fimm geta hlutfallslega flestir lesið sér til gagns í Grafarvogi/Kjalarnesi og hefur hlutfallið þar hækkað um níu prósentustig á milli ára sem er mesta hækkun í borgarhlutunum fimm á milli áranna 2017 og 2018.

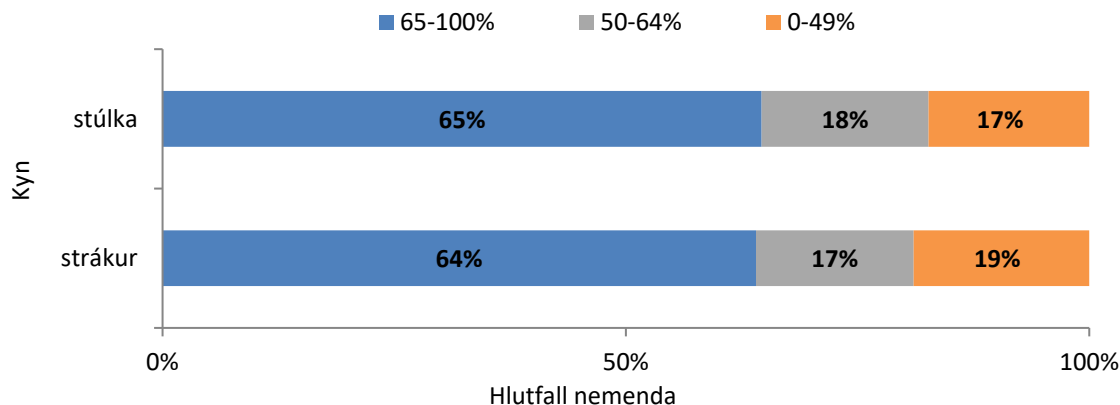
Mynd F. Dreifing nemenda eftir árangri og borgarhlutum árið 2018.

⁵ Af borgarhlutunum fimm voru flestir þátttakenda í lesskimun 2018 í skólum í Laugardal/Háaleiti eða 357 en fæstir í Grafarvogi/Kjalarnesi eða 203. Í sjálfstætt reknu skólunum þremur voru þátttakendur 98.

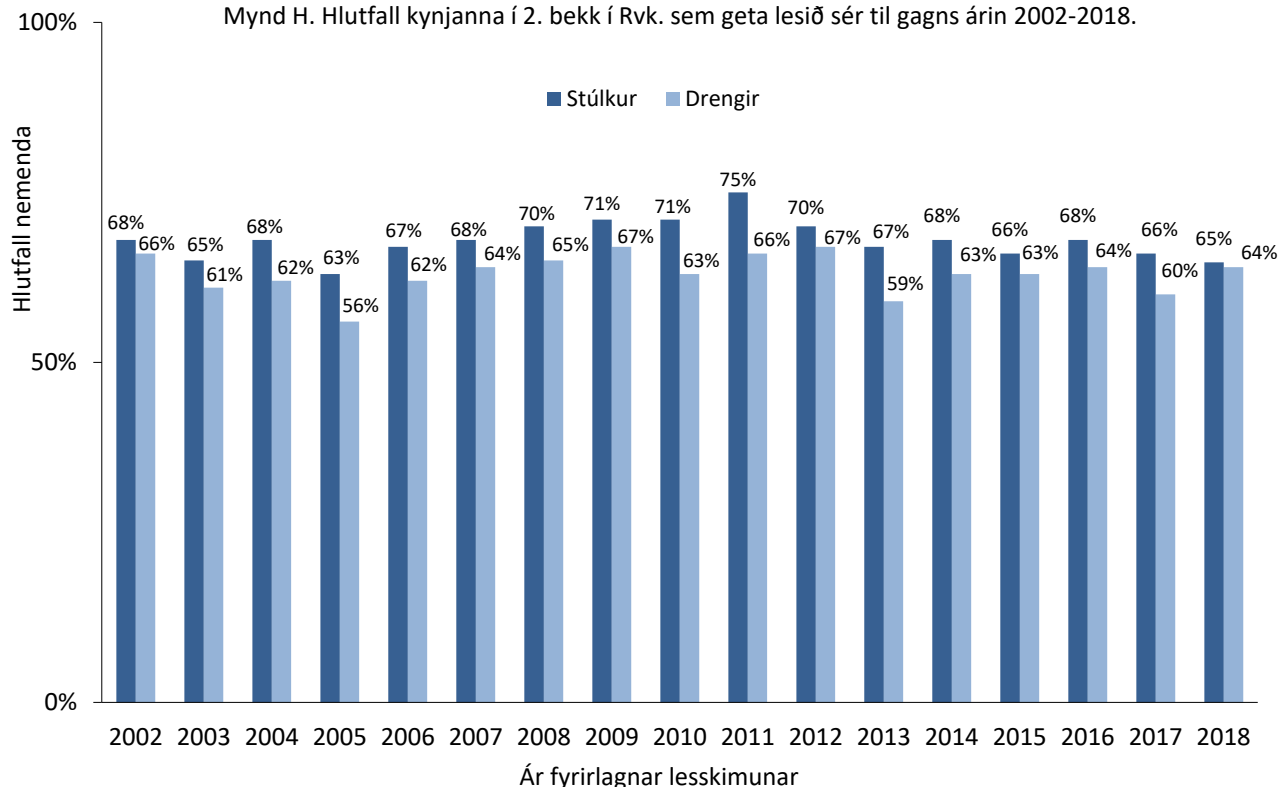
Hlutfall stúlkna sem geta lesið sér til gagns árið 2018 er um 65% en drengja 64% eins og sjá má á mynd G. Um 17% stúlkna þurfa á sérstökum stuðningi að halda í lestri en um 19% drengja.

Mynd G. Dreifing nemenda eftir árangri og kyni árið 2018.

Munurinn á kynjunum í ár er varðar hópinn sem getur lesið sér til gagns, er sá minnsti í sögu lesskímunarinnar eins og sést á mynd H. Þar munar mestu um að hlutfall stúlkna nú sem getur lesið sér til gagns er hið lægsta síðan vorið 2005. Á þeim tíma voru hinsvegar færri skólar með í lesskíun en verið hefur á yfirstandandi áratug. Árangur drengjanna hvað þennan hóp varðar er nú með því besta á seinustu 6 árum. Á myndinni sést að öll árin hafa hlutfallslega fleiri stúlkur en drengir getað lesið sér til gagns.

Mynd H. Hlutfall kynjanna í 2. bekk í Rvk. sem geta lesið sér til gagns árin 2002-2018.

Viðhorf til lesturs

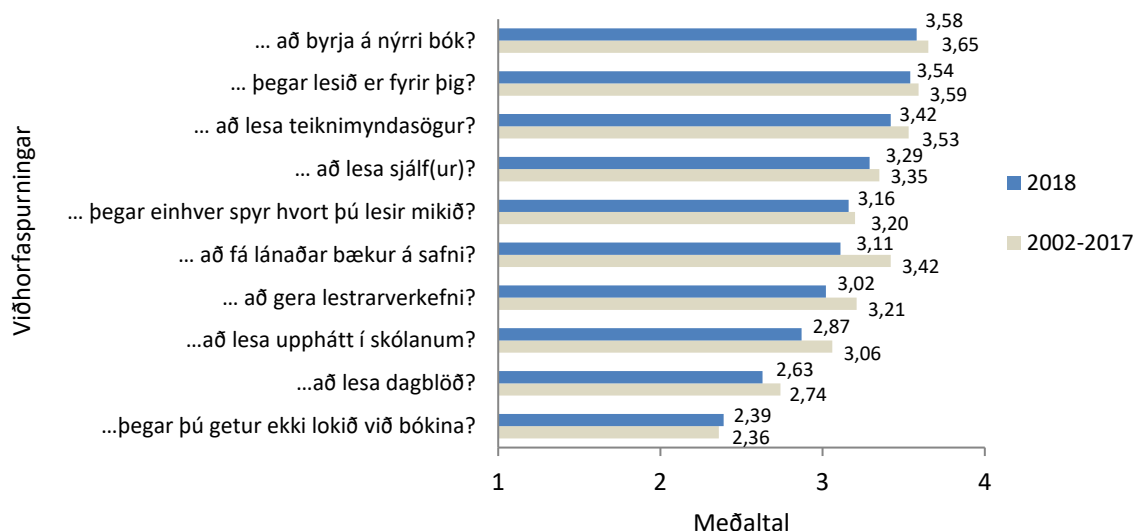
Viðhorf nemenda í 2. bekk til lesturs eru mæld með tíu spurningum sem hægt er að svara á bilinu 1 (*leiðinlegt*) til 4 (*mjög ánægjulegt*). Viðhorfin mælast nánast alltaf lægri fyrir árið 2018 en meðaltöl áranna 2002-2017 eins og sjá má á mynd H⁶. Eins og oftast áður finnst nemendum að meðaltali ánægjulegast að byrja á nýrri bók, láta lesa fyrir sig og lesa teiknimyndasögur. Minnsta ánægju hafa nemendur af því að lesa upphátt í skólanum, lesa dagblöð og geta ekki lokið við að lesa bók⁷.

Meðaltalið úr viðhorfaspurningunum tíu er 3,12 sem er 0,06 lægra en árið 2017. Það er einnig lægra en meðaltalið fyrir öll árin 2002-2017, sem er 3,21.

Meðalviðhorf einstakra skóla er á bilinu 2,64 til 3,67. Í gögnunum er fylgni á milli jákvæðara viðhorfs til lesturs og betri árangurs í lesskimun. Í ár er fylgnin marktæk en árið 2017 var hún ekki marktæk. Af þeim fimm skólum sem mælast með jákvæðasta viðhorfið til lesturs eru þrír skólar í efri hluta árangurs í lesskimun en tveir í neðri hlutanum.

Séu þjónustuhverfi borgarinnar borin saman mælast jákvæðastu viðhorfin í Grafarvogi/Kjalarnesi en minnst jákvæðu viðhorfin mælast í Árbæ/Grafarholti. Stúlkur hafa jákvæðara viðhorf til lesturs en drengir og er það sama niðurstaða og áður. Meðaltal stúlkna árið 2018 er 3,19 en drengja 3,01. Árið 2017 voru stúlkur með meðaltalið 3,22 en drengir með meðaltalið 3,13.

Mynd I. Meðaltöl í Reykjavík í viðhorfaspurningum árið 2018 og meðaltöl áranna 2002-2017.

⁶ Hver spurning byrjar á „Hvernig finnst þér...“

⁷ Spurningin „hvernig finnst þér þegar þú getur ekki lokið við bókina?“ er ólík hinum spurningunum að því leyti að í henni felst að vissu leyti neikvæð afstaða gagnvart lestri.

SAMANTEKT

Lesskimun 2018 í 2. bekk var lögð fyrir í apríl og sendu 34 skólar niðurstöður til skóla- og frístundasviðs sem er tveimur skólum fleira en árið 2017 en jafnmargir og tóku þátt árin 2014-2016. Meginniðurstaðan er sú að 977 nemendur af 1.514, eða tæplega 65%, ná a.m.k. 65% árangri á prófinu og geta því lesið sér til gagns. Hlutfallið er tveimur prósentustigum hærra en það var árið 2017.

Nemendur sem ekki ná 65% árangri á lesskimunarprófinu eru 537 eða rúm 35% af öllum hópnum. Af þessum 537 er hópur sem nær árangri á bilinu 50-64% en þeir nemendur teljast vera við það að ná tókum á lestrinum. Þessi hópur telur nú 265 nemanda sem jafngildir tæpum 18% af heildinni. Hópurinn sem nær 0-49% árangri þarf samkvæmt skilgreiningu líklega á sérstökum stuðningi að halda í lestri. Árið 2018 eru í þeim hópi 272 nemendur sem jafngildir 18% af heildinni. Þetta er svipað hlutfall og árin 2014-2017.

Næstum 11% nemenda nær 95-100% árangri í skimuninni og telst þessi hópur hafa náð mjög góðum tókum á lestrinum. Hópurinn er rúmu prósentustigi minni en hann var árið 2017.

Í þremur prófpáttum lesskimunarinnar er lítil munur á milli ára tímabilið 2014-2018 en í tveimur hefur árangurinn farið nokkuð lækkandi frá árinu 2014.

Séu borgarhlutar bornir saman í lesskimuninni sem og sjálfstætt reknu skólarnir þrír, sést að hæsta hlutfall nemenda sem getur lesið sér til gagns er í sjálfstætt reknu skólunum. Næsthæsta hlutfallið er Grafarvogi/Kjalarnesi þar sem hlutfallið hefur hækkað um níu prósentustig á milli áranna 2017 og 2018. Í Vesturbæ/Miðborg/Hlíðum þurfa hlutfallslega fæstir á sérstökum stuðningi að halda.

Um 65% stúlkna í lesskimun 2018 geta lesið sér til gagns og 64% drengja. Munurinn á hlutföllum kynjanna í ár er sá minnsti í sögu skimunarinnar.

Viðhorf nemenda í 2. bekk til lesturs eru mæld með tíu spurningum. Eins og oftast áður finnst nemendum að meðaltali ánægjulegast að byrja á nýrri bók, láta lesa fyrir sig og lesa teiknimyndasögur. Meðaltalið úr viðhorfaspurningunum tíu er 3,12 sem er 0,06 lægra en árið 2017. Það er einnig lægra en meðaltalið fyrir allt tímabilið 2002-2017.

Í ár er marktæk fylgni á milli jákvæðara viðhorfs til lesturs og betri árangurs í lesskimun.

Séu þjónustuhverfi borgarinnar borin saman mælast jákvæðastu viðhorfin í Grafarvogi/Kjalarnesi og þá hafa stúlkur að meðtali jákvæðara viðhorf til lesturs en drengir.

NÝTING NIÐURSTAÐNA

Markmiðið með skimuninni er fyrst og fremst að finna þá nemendur sem þurfa sérstakan stuðning eða sérkennslu í lestri. En markmiðið er einnig að fleiri nemendur nái þeirri lestrarfærni við lok 2. bekkjar, að geta lesið sér til gagns. Til þess að svo megi verða þarf hver skóli að skoða vandlega sína stöðu og nemenda sinna og gera áætlun um lestrarnám og byrjendakennslu í lestri sem miðar að betri árangri einstakra nemenda og þar með hópsins í heild. Þess er vænst að skimunin verði skólum hvati til að leita fjölbreyttra leiða í lestrarkennslu bæði í almenntri kennslu og sérkennslu og ýta undir lestur almennt með öllum tiltækum ráðum. Skólar þurfa sérstaklega að huga að árangri milli ára og milli bekkja og leita leiða til að styrkja lestrarkennslu ef einhverju er þar ábótavant.

Áhersla er lögð á einstaklingsáætlun fyrir hvern nemanda sem þarf á sérstökum stuðningi að halda í lestri, en jafnframt minnt á að hægt er að vinna að markmiðum slíkrar áætlunar í getuskiptum hópum. Mentor.is hefur þróað tæki til að skrá áætlanir í lestri fyrir einstaklinga eða hópa og halda utan um framfarir nemenda í lestri. Sérstökum lestrarnámskeiðum er t.d. lýst í kveri sem Ásta Lárusdóttir og fleiri (1991) sömdu og gefið var út af Námsgagnastofnun. Í hugmyndahefti með lesskimunarprófunum *Læsi* eru einnig gagnlegar hugmyndir um hvernig megi styrkja ýmsa þætti lestrarnámsins (Guðmundur B. Kristmundsson og Þóra Kristinsdóttir, 2000).

Námsgagnastofnun gaf út árið 2009 handbók fyrir kennara yngstu nemendanna sem ber yfirskriftina *Íslenska í 1. og 2. bekk - handbók kennara*. Þar er gengið út frá áherslum aðalnámskrár frá 2007 um heildstæða móðurmálskennslu, fjallað um aðferðir og bent á viðfangsefni sem m.a. má sækja á vefsíðuna *Íslenska á yngsta stigi –veftorg*, á slóðinni <http://www1.nams.is/islyngsta/index.php>.

Víða í skólum er einnig skipulagt lestrarnám í samvinnu við og með þátttöku foreldra. Höfundar lesskimunarinnar *Læsis* tóku saman lítinn bækling fyrir foreldra sem Námsgagnastofnun dreifir til skólanna og foreldra á meðan birgðir endast. Í bæklingnum eru góðar ábendingar til foreldra um hvernig þeir geta stutt við lestrarnám barna sinna (Guðmundur B. Kristmundsson og Þóra Kristinsdóttir, 2007). Þá má benda á bæklinginn *Leggjum börnum lið... við læsi – leiðbeiningar um lestrarnám* sem Heimili og skóli - landssamtök foreldra gáfu út í samstarfi við Kennaraháskóla Íslands. Þar er að finna ábendingar frá sérfræðingum í lestri til foreldra um hvernig þeir geti stutt við lestrarnám barnanna og hjálpað börnum sínum að ná tókum á auðugu og lifandi tungumáli. Á Foreldravef skóla- og frístundasviðs eru jafnframt ýmsar leiðbeiningar til foreldra um hvernig þeir geti sem best aðstoðað börn sín og veitt þeim stuðning við lestrarnámið (sjá: <http://reykjavik.is/foreldravefurinn>).

Á LesVefnum (<http://lesvefurinn.hi.is/>) eru gagnlegar upplýsingar um læsi og lestrarnám fyrir foreldra, kennara og nemendur. Þar eru jafnframt hagnýtar upplýsingar um lestrarerfiðleika og úrræði til að mæta sem best þörfum allra nemenda. Vefurinn var unninn fyrir mennta- og menningarmálaráðuneytið af sérfræðingum í lestri við Menntavísindasvið Háskóla Íslands.

Huga þarf að áframhaldandi lestrarþjálfun og auknum lesskilningi hjá nemendum sem hafa náð grunnfærni í lestri til að þeir geti raunverulega lesið sér til gagns og nýtt sér lesturinn til að afla upplýsinga og meta þær. Benda má á aðferðir sem kynntar eru í ritinu *Fluglæsi: áherslur*,

stefnumörkun og aðferðir (Rósa Eggertsdóttir, ritstjóri, 1998), en þar er að finna mjög árangursríkar leiðir til að þjálfa lesskilning og efla námstækni nemenda.

Sem faglegur leiðtogi skólastarfs, þarf skólastjóri að setja enn betri árangur í lestri ofarlega eða efst, í forgangsröð markmiða skólastarfsins. Lestur er grundvallarfærni sem getur haft úrslitaáhrif á allt nám nemandans alla skólagönguna og á líf hans og starf í framtíðinni.

HEIMILDASKRÁ

Aðalnámskrá grunnskóla – almennur hluti (2011). Reykjavík: Mennta- og menningarmálaráðuneytið.

Aðalnámskrá grunnskóla - Íslenska (2007). Reykjavík: Menntamálaráðuneytið.

Arnheiður Borg o.fl. (2009). *Íslenska í 1. og 2. bekk - handbók kennara*. Reykjavík: Námsgagnastofnun.

Ásta Lárusdóttir, Hafdís Sigurgeirsdóttir og Magnea Ingólfsdóttir (1991). *Lestrarnámskeið*. Reykjavík: Námsgagnastofnun.

Freyja Birgisdóttir o.fl. (2015). *Fagráð um eflingu málþroska, lestrarfærni og lesskilnings í leik- og grunnskólum – áfangaskýrsla*. Reykjavík: Skóla- og frístundasvið.

Guðmundur B. Kristmundsson og Þóra Kristinsdóttir (2000). *Læsi, lestrarskimun í 2. bekk, 1. hefti og 2. hefti*. Reykjavík: Námsgagnastofnun.

Guðmundur B. Kristmundsson og Þóra Kristinsdóttir (2000). *Læsi, hugmyndahefti*. Reykjavík: Námsgagnastofnun.

Guðmundur B. Kristmundsson og Þóra Kristinsdóttir (2007). *Lestur er lykill að þekkingu og betri framtíð. Foreldrabæklingur*. Reykjavík: Námsgagnastofnun.

Hildur B. Svavarsdóttir o. fl. (2011). *Framkvæmd sérkennslu í almennum grunnskólum vorið 2010*. Reykjavík: Menntasvið Reykjavíkurborgar.

Íslenska á yngsta stigi: Veftorg. <http://www1.nams.is/islyngsta/index.php>. Sótt 23. ágúst 2011.

Lesvefurinn: um læsi og lestrarerfiðleika. <http://lesvefurinn.hi.is/>. Sótt 18. ágúst 2011.

Rósa Eggertsdóttir, ritstj. (1998). *Fluglæsi: áherslur, stefnumörkun og aðferðir í lestrarkennslu*. Akureyri: Skólaþjónusta Eyþings.

Sérkennsla í grunnskólum Reykjavíkur: Könnun á fjölda nemenda, ástæðum og framkvæmd (2000). Reykjavík: Fræðslumiðstöð Reykjavíkur.

Sigurbjörg J. Helgadóttir o.fl. (2006). *Sérkennslukönnun í almennum grunnskólum vorið 2005*. Reykjavík: Menntasvið Reykjavíkurborgar.

Stefna og starfsáætlun skóla- og frístundasviðs Reykjavíkurborgar 2015. Reykjavík: Skóla- og frístundasvið Reykjavíkurborgar.

Steinunn Torfadóttir (Án ártals). *Leggjum börnum lið... við læsi. Leiðbeiningar um lestrarnám*. Reykjavík: Heimili og skóli - landssamtök foreldra og Kennaraháskóli Íslands.